

Til beslutningsforslag nr. B 12. Betænkning afgivet af arbejdsmarkedsudvalget den 17. december 1979

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om medejendomsret og medbestemmelse

(Indførelse af overskudsdeling)

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i en række møder og har herunder haft samråd med arbejdsministeren, der tillige skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget.

Udvalget har desuden modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

A/S A-pressen,
Dansk organisation af detailhandelskæder,
Dansk Teknisk Lærerforening,
Danske Dagblades Forening og
Industrirådet.

Herefter indstiller et *mindretal* (socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) forslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller forslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling.

Et *tredje mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstiller forslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling og bemærker:

1. Lønmodtageren bør finde den højest opnåelige realløn i sin lønpose, ikke i en fond, der administreres af mennesker, som er hans løn uvedkommende.
2. Lønmodtagerens interesse i fagforeningerne er den faglige kamp for at forøge lønmodtagerens realløn, bevarelse af arbejdspladsen og forbedrede arbejdsvilkår i øvrigt. Det er ikke lønmodtagerens interesse,

at de tillidsfolk, han/hun har valgt indirekte, skal optræde som hans/hendes kommende arbejdsgiver endog med betydelige udvidelser i beføjelserne i forhold til lønmodtagerens nuværende arbejdsgiver.

3. Når lønmodtagerens indirekte valgte tillidsfolk nu er i stand til at sælge ud af lønmodtagernes interesser under henvisning til, at de vil få indflydelse på ledelsen af deres arbejdsplads, må enhver lønmodtager frygte, hvad disse mennesker kan finde på for at få magt over dansk erhvervsliv.
4. Der er al mulig grund til at frygte, at hvis lønmodtagernes egne tillidsfolk også skal optræde som lønmodtagernes arbejdsgivere, vil lønmodtagernes krav om reallønsforbedring langt snarere blive afvist, end hvis lønmodtagerne fremsætter disse krav over for deres nuværende arbejdsgivere.
5. Lønmodtagerens tillidsfolk skal arbejde i lønmodtagerens interesse og ikke i deres egen. Ja, der må ikke engang etableres ordninger, som kan frembyde forventninger eller mistanker om forsyndelser mod dette klare princip.
6. En ØD-ordning vil jage virksomheder ud af Danmark og i fødslen kvæle initiativer til at udvide bestående virksomheder eller oprette nye. Den tilstand indtræder i øvrigt, blot der rumles med Thomas Nielsens usolidariske ØD-egoisme. Det er vigtigt, at der er det størst mulige gulerods-bundt, som ansporer initiativtagere til at oprette nye arbejdspladser.

7. En medbestemmelsesordning vil være et helvede for de fleste lønmodtagere, der meget hellere vil passe sig selv end at skulle hvirvles ind i mavesårsskabende intriger om at skabe flertal for den ene eller anden løsning af virksomhedens mangfoldige problemer.
8. Demokrati er en ineffektiv måde at styre et selskab eller en virksomhed på. Derfor vil den styreform give mindst udbytte i forhold til arbejdsindsatsen og dermed lavere levestandard for den enkelte. Det gælder om, at de timer, der tilbringes på arbejdspladsen, bruges til produktion. Så kan den enkelte få flere timer på rigere levefodsgrundlag til familie- og fritidslivet.
9. Erfaringerne skræmmer fra Bryggeriet Stjernen, Tilskærerne, Bogforlaget Fremad, Dagbladet Aktuelt og mange andre tilfælde, hvor fagforbund har ønsket at drive virksomhed og spille finansyrster.

Et *fjerde mindretal* (det radikale venstres medlem af udvalget) indstiller forslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren under nr. 2-4 stillede ændringsforslag og udtaler:

Mindretallet beklager, at det ikke har været muligt – som led i regeringens helhedsplan – at få gennemført en obligatorisk overskudsdeling uden en central fond.

Mindretallet er af den opfattelse, at tiden er inde til at sikre den enkelte medarbejder på landets virksomheder meddele og medansvar.

Mindretallet vil stemme for beslutningsforslaget, men har hermed ikke taget stilling til et kommende lovforslag.

Et *femte mindretal* (centrum-demokraternes medlem af udvalget) indstiller forslaget til *vedtagelse* med det af arbejdsministeren under nr. 3 stillede ændringsforslag samt de af mindretallet under nr. 5 og 6 stillede underændringsforslag.

Et *sjette mindretal* (venstresocialisternes medlem af udvalget) indstiller forslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling. Venstresocialisterne har fra første færd været modstandere af ØD. Reelt økonomisk demokrati lader sig ikke gennemføre i et kapitalistisk samfund. ØD eller overskudsdelingen, som den socialdemokratiske regering nu for-

søger sig med, giver ikke arbejderne mere demokrati på arbejdspladsen. Arbejdsministeren har ikke i svarene på de mange spørgsmål gennem arbejdsmarkedsudvalget kunnet give eksempler på, at arbejderne får større indflydelse på deres egen situation. Overskudsdelingen er ikke et opgør med jagen på profit, konkurrencen og markedsøkonomien. Det er slet ikke et skridt i den retning. Tværtimod vil det på kortere sigt betyde en styrkelse af kapitalismen.

Den politiske hensigt med dette forslag er at øge knokleriet på arbejdspladserne. Dette lægger regeringen da heller ikke skjul på. Af bemærkningerne fremgår det bl. a., at »Lønmodtagernes medejendomsret og medbestemmelse vil bidrage til en større opsparring og indtjening i virksomhederne«. Dette forslag handler om at indføre en stor påtvunget fællesakkord for alle lønarbejdere i aktie- og anpartsselskaber. Tempoet skal presses i vejret gennem et forsøg på at foregøgle arbejderindflydelse og øget demokrati. Lønarbejderne vil, hvis dette forslag gennemføres, blive fanget i en uundgåelig modsætning mellem på den ene side ønsket om størst muligt overskud i virksomheden – dette betyder øget knokleri – og på den anden side ønsket om en god løn og ordentlige arbejdsforhold.

Den såkaldte overskudsdeling skal først og fremmest bruges til at sikre LO-toppen mere magt og indflydelse på medlemmernes bekostning. Forslaget forstærker den centralisering og afdemokratisering, der er i gang i fagbevægelsen. Forslaget er et led i at udvikle det klassesamarbejde med kapitaljerne og statsmagten, som LO-toppen binder hele sin aktivitet op på. Dette klassesamarbejde ville ikke kunne fortsætte, hvis LO-toppen gik ind i en direkte konfrontation med borgerskabets og statsmagtens indkomstpolitik gennet krav om lønforbedringer og arbejdstidsnedsættelse. Det ville jo reelt betyde et angreb på arbejdsgivernes krav om den maksimale profit. I stedet søger LO-toppen at sikre sig indflydelse på og medansvar for produktionen, der grundlæggende foregår på kapitalens præmisser. Hvis dette forslag gennemføres, bindes arbejderne og fagforeningerne til et direkte ansvar over for bl. a. erhvervsstøtteordninger, produktionsomlægninger, effektiviseringer, rationaliseringer, fyringer, produktudvikling og markedsføring m. v. Dette forslag handler netop ikke om at fratage arbejds-

verne ledelsesretten eller bare en del af den. Det handler om at styrke produktionen på det nuværende systems egne betingelser. Overskudsdelingen er netop snævert sammenhængende med indkomspolitikken, der betyder omfordeling fra lønnen til profitterne. Overskudsdelingen forsøges netop brugt som alibi for dyrtidsrøveri, lønstop og overenskomstundergravelse. Overskudsdelingen er en del af den politik, der undergraver fagforeningerne som kamporganisationer for medlemmernes løn- og arbejdsforhold. Fagforeningerne skal gøres medansvarlige for administrationen af den ophobede kapital. Mindretallet afviser, at fagforeninger skal fungere som kreditforeninger for »det betrængte erhvervsliv«. Fagforeningerne skal være selvstændige og slagkraftige organisationer, der kan fungere som effektive redskaber i arbejderklassens kamp mod indkomspolitikken, nedskæringerne, arbejdsløsheden og overgrebene i øvrigt. Lønarbejderne skal ikke gennem øget knokleri sikre det økonomiske grundlag for en omfattende strukturreform, der betyder yderligere arbejdsløshed og grundlæggende tjener til at forlænge kapitalismen.

Den socialdemokratiske regerings forslag skal afvises. Det er fremlagt ud fra en grundlæggende filosofi om, at det skal kapitale sig.

De ændringsforslag, som arbejdsministeren er kommet med i sidste øjeblik før betænkningsafgivningen, vil, hvis de bliver vedtaget, ikke ændre mindretallets indstilling til afstemningen om helheden ved 2. henholdsvis 3. behandling.

Spørgsmålet om øget indsigt i virksomhedernes regnskaber og om tryghed i ansættelsen ville mindretallet formodentlig kunne støtte, hvis disse ting blev taget ud af forslaget og sat til selvstændig behandling. Støtten afhænger selvfølgelig af, om der i den konkrete udformning er et reelt indhold.

Derimod er mindretallet fortsat imod, at lønarbejderne skal repræsenteres i aktie- og anpartsselskabers bestyrelser, idet det er udtryk for en illusionsskabende udvidelse af classesamarbejdet og bindingen til kapitalismens betingelser.

Ændringsforslag

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (Aage Andersen (S), Bakholt (S), Hans Jørgen Jensen (S), Demnitz (S), Inge Fischer Møller (S), Kaj Poulsen (S), Taanquist (S), La-waetz (FP), Glistrup (FP) og Lilli Gyldenkilde (SF)):

Til titlen

1) Titlen affattes således:

Forslag til folketingsbeslutning om medbestemmelse for lønmodtagere

Til teksten

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (Aage Andersen (S), Bakholt (S), Hans Jørgen Jensen (S), Demnitz (S), Inge Fischer Møller (S), Kaj Poulsen (S), Taanquist (S), Lilli Gyldenkilde (SF) og Lone Dybkjær (RV)):

2) Indledningen affattes således:

»Folketinget opfordrer regeringen til i folketingsåret 1979-80 med henblik på vedtagelse i dette folketingsår at fremsætte lovforslag om ændringer i aktie- og anpartsselskabslovene om øget medarbejderrepræsentation i bestyrelser, at gennemføre øget offentlig indseende i aktie- og anpartsselskabernes ejerforhold og økonomi og at gennemføre øget medindflydelse for offentligt ansatte.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Kurt Hansen (VS)):

3) *Punkterne 1, 2, 3, 4, 5, 6 og 7* udgår.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af *flertallet under nr. 2*:

4) *Punkterne 8 og 9*, der bliver punkterne 1 og 2, affattes således:

»1. Lønmodtagernes ret til valg af medarbejderrepræsentanter i bestyrelser for aktie- og anpartsselskaber udbygges, således at 1/3 af bestyrelsen (dog mindst 2) udgøres af medarbejderrepræsentanter. Tilsvarende ret indføres for medarbejderne i selskaber, der udgør en koncern med tilsammen 50 medarbejdere, med hensyn til repræsentation i moderselska-

bets bestyrelse. Der gennemføres øget offentlig indsigt i aktie- og anpartsselskabers ejerforhold. Reglerne for selskabers årsregnskaber ændres med henblik på at opnå et mere gennemsigtigt regnskab og et klart defineret overskudsbegreb. Der sikres størst mulig offentlighed vedrørende årsregnskaberne. Brugen af forskudt regnskabsår i koncernforhold begrænses mest muligt.

2. Folketinget opfordrer regeringen til at overveje, hvilke konsekvenser de gennemførte ændringer i reglerne om de ansattes medbestemmelse i de i punkt 1 nævnte virksomheder bør have for de offentligt ansatte.

Regeringen opfordres til ved forhandlinger med de kommunale organisationer og Københavns og Frederiksberg kommuner at søge sikret, at der i alle kommuner og amtskommuner gennemføres bestemmelser om samarbejde og samarbejdsudvalg med mindst samme principielle rettigheder som dem, der gælder for de ansatte inden for staten. Forhandlingerne bør afsluttes i indeværende folketingsår.«

Af et *mindretal* (Mimi Jakobsen (CD)):

Underændringsforslag til ændringsforslag nr. 4

5) I den i ændringsforslag nr. 4 foreslåede affattelse af *punkt 8*, der bliver *punkt 1*, affattes *2. pkt.* således:

»Endvidere skal medarbejderne i selskaber, der udgør en koncern med tilsammen 50 medarbejdere, høres af moderselskabets bestyrelse med hensyn til dispositioner af væsentlig betydning for det pågældende datterselskab.«

6) I den i ændringsforslag nr. 4 foreslåede affattelse af *punkt 8*, der bliver *punkt 1*, udgår *3. pkt.*

Bemærkninger

Til nr. 1-4

Der har ikke vist sig parlamentarisk mulig-

hed for fuldt ud at gennemføre regeringens helhedsplan, herunder forslaget om indførelse af overskudsdeling. Regeringen foreslår derfor, at forslaget herom udgår af nærværende beslutningsforslag. Regeringen vil imidlertid fortsætte forhandlingerne med de politiske partier med henblik på et konkret forslag om, hvorledes lønmodtagerne kan sikres en andel i den fremtidige kapitaltilvækst og få øget adgang til medbestemmelse på deres arbejdspladser, idet regeringen fortsat er af den opfattelse, at dette sikres bedst gennem en lovgivning om lønmodtagernes medejendomsret.

Regeringen vil endvidere overveje forslag om øget tryghed i ansættelsen for de ansatte, idet den er af den opfattelse, at de omlægninger inden for erhvervsstrukturen, som indgår som en af målsætningerne for regeringens samlede kompleks af økonomisk-politiske foranstaltninger, ikke må skabe utryghed for den enkelte lønmodtager med hensyn til beskæftigelsen og dermed grundlaget for de almindelige levevilkår. Derfor må de foranstaltninger, der fremmer omlægningerne, knyttes sammen med en indsats for større tryghed i ansættelsen for den enkelte og for de ansatte som helhed. Personlig tryghed for de ansatte må være en forudsætning for deres deltagelse i den nødvendige moderniseringsproces og strukturelle omlægning.

Det bør tilsigtes at skabe et fælles grundlag for et højt tryghedsniveau, der kan danne udgangspunkt for en udbygning ad overenskomstmæssig vej af forholdene på de enkelte relevante arbejdsfelter under hensyntagen til deres særlige natur.

Der skal derfor ikke forud for forhandlingerne med parterne på arbejdsmarkedet opstilles faste rammer for lovgivningen.

Regeringen finder, at spørgsmålet om øget tryghed for de ansatte ved afskedigelser i forbindelse med virksomhedsindskrænkning og virksomhedslukning og ved indførelse af moderne teknologi bør løses forlods.

Aage Andersen (S) Bakholt (S) Hans Jørgen Jensen (S) fmd. Demsitz (S)

Inge Fischer Møller (S) Kaj Poulsen (S) Taanquist (S) Lone Dybkjær (RV)

Enggaard (V) Christophersen (V) Grethe Fenger Møller (KF) nfmd. Ninn-Hansen (KF)

Mimi Jakobsen (CD) Lilli Gyldenkilde (SF) Kurt Hansen (VS) Lawaetz (FP)

Glistrup (FP)

Partierne KrF og DR var ikke repræsenteret ved medlemmer i udvalget.